

Täysistunto

Tiistai 28.11.2023 klo 14.04—20.14

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tekijänoikeuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 46/2023 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 3/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 3/2023 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Haatainen.

Keskustelu

17.03 **Tuula Haatainen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyseessä on nyt sivistysvaliokunnan mietintö, joka koskee hallituksen esitystä 46 tekijänoikeuslain muuttamisesta. Sivistysvaliokunta pitää mietinnössään tarkoituksenmukaisena, että e-kirjojen ja e-äänikirjojen kirjastokäytön korvausmenettelystä säädetään laissa. Tämä lakiesitys vahvistaa kirjailijoiden ja äänikirjojen lukijoiden toimeentuloa. Lisäksi se tukee kansallista e-kirjastohanketta, jonka tarkoituksena on parantaa eri kunnissa asuvien kirjaston käyttäjien tasa-arvoa rakentamalla kuntien yhteinen e-kirjasto.

Valiokunta saamaansa selvitykseen viitaten toteaa mietinnössään, että e-aineistojen kirjastokäytön korvauksesta säättäminen perustuu lainsäätäjän ratkaisuun, koska siitä säättämistä ei ole edellytetty tekijänoikeuden kansainvälisissä sopimuksissa eikä EU:n lainsäädännössä. Tämä ehdotettu korvaus on myös tekijänoikeuteen perustumaton korvaus, jolla on tarkoitus korvata tekijöille lainauskorvauksen vähenemistä siirryttäessä teoskappaleiden lainaamisesta kirjojen ja äänikirjojen sähköiseen käyttämiseen kirjastoissa.

Esityksen mukaan tekijänoikeuslakiin lisätään säännökset yleisissä kirjastoissa ja korkeakoulujen kirjastoissa tapahtuvasta e-kirjojen ja e-äänikirjojen yleisölle välittämisen korvaamisesta. Näin ollen kyseessä on korvaus e-kirjan ja e-äänikirjan kirjastokäytöstä.

Valtion vuotta 24 koskevassa talousarvioesityksessä e-lainauskorvausten maksamista ja järjestämistä varten on varattu yhden miljoonan euron määräraha.

Mietinnön mukaan valiokunta kannattaa esityksen tavoitteita vahvistaa kirjailijoiden ja äänikirjan lukioiden ansaintaa ja tukea e-kirjastohankkeen edistämistä. Kuten hallituksen esityksessä todetaan, kirjastoissa tarjotaan nykyisin asiakkaiden käytettäväksi painettujen kirjojen lisäksi enenevässä määrin myös e-kirjoja ja e-äänikirjoja. Äänikirjoissa on siirrytty suurelta osin fyysisten tallenteiden lainaamisesta e-äänikirjojen käyttämiseen. Sähköisessä muodossa olevien aineistojen käyttö ei ole tekijänoikeudellista lainaamista, joten ne eivät kuulu painetuista kirjoista ja perinteisistä äänikirjoista maksettavan lainauskorvauk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2023 vp

sen piiriin tällä hetkellä. Ehdotuksen tarkoituksena on siis mahdollistaa tekijöille nykyistä lainauskorvausta vastaava korvaus kirjojen ja äänikirjojen sähköisestä kirjastokäytöstä.

Valiokunta kannattaa hallituksen esityksen ehdotusta, jonka mukaan tästä kirjastokäytöstä maksetaan korvausta sekä kirjailijoille että myös äänikirjojen lukijoille. Tänä vuonna korvausta, joka on perustunut talousarvioesityksen määrärahaan, on maksettu vain kirjailijoille ja muille tekijöille.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on laajasti kannatettu e-aineiston kirjastokäytöstä maksettavan korvauksen lakisäateistämistä, mutta ehdotukset äänikirjojen lukijoiden oikeudesta korvaukseen ovat jakaneet asiantuntijoiden näkemykset.

Valiokunta ymmärtää asiantuntijakuulemisessa esitetyt huolet kirjailijoiden tulonmuodostuksen haasteellisuudesta ja korostaa, että se on tarpeen huomioida ehdotettua korvausta koskevassa seurannassa. Valiokunta saamaansa selvitykseen viitaten toteaa myös mietinnössään, että hallituksen esityksen ehdotus korvauksen maksamisesta sekä kirjailijoille ja muille tekijöille että lukijoille perustuu äänikirjojen suosion nopeaan kasvuun ja siihen, että äänikirjoja ei ole olemassa myöskään kirjastokäytössä ilman lukijan panostusta.

Vuoden 2023 e-lainauskorvaukseen osoitetusta määrärahasta on osa jäänyt jakamatta. Järjestöjen esittämän ja ministeriön vahvistaman e-lainauskorvauksen jaon pohjana on ollut lainauskorvauksen jakautuminen järjestöjen edustamille tekijäryhmille. Lainauskorvauksen jaossa on perinteisesti huomioitu eri tekijäryhmiä ja tekijöiden luova panos ja osuus teosten kokonaisuudessa. Vuoden 23 korvaus on maksettu vuoden 22 käyttäjätietoihin perustuen, joiden mukaan e-kirjalainauksia on ollut reilut 517 000 ja e-äänikirjalainauksia noin 859 000 eli reilut 60 prosenttia kokonaismäärästä. Vuonna 23 korvauksia on maksettu yhteensä 539 000 euroa.

Hallituksen esityksen mukaan vuodelta 23 seuraaville vuosille siirtyvä noin 460 000 euron määräraha on mahdollista käyttää tulevina vuosina paitsi tekijöiden myös äänikirjojen lukijoiden korvauksiin ja korkeakoulujen kirjastoista tapahtuvan käytön korvauksiin. Lisäksi e-aineiston kirjastokäytön kehitys on mahdollista ottaa huomioon tulevissa budjettisuunnitelman valmisteluissa. Valiokunta painottaakin mietinnössään, että hallitus seuraa e-aineiston kirjastokäytön korvausta koskevien säännösten toimivuutta ja että hallitus tarvittaessa ryhtyy toimenpiteisiin korvausoikeuden jatkokehittämiseksi, ja valiokunta on tästä antanut lausumaehdotuksen.

Valiokunta on yhtä mieltä hallituksen esityksen kanssa, että korkeakoulukirjastojen verkkokirjahyllyjen käyttöä ei sisällytetä ehdotetun korvausmenettelyn piiriin. Verkkokirjahylly on kaupallinen palvelu, jonka aineisto ei ole kirjaston kokoelmissa samalla tavalla kuin lakiehdotuksessa tarkoitetaan. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa kyseinen verkkokirjahyllykäytön rajaaminen korvauksen ulkopuolelle jakoi myös asiantuntijoiden näkemykset. Valiokunta korostikin mietinnössään, että hallituksen tulee selvittää mahdollisuutta saada verkkokirjahyllyjen e-aineistot lisättyä kirjastokäytön korvauksen piiriin, ja myös tästä valiokunta ehdottaa lausumaa.

Tästä lainauskorvauksen ulottamisesta äänikirjojen kirjailijoiden ohella lukijoihin käytiin valiokunnassa laajaa keskustelua, ja asiasta myös äänestettiin valiokunnassa, ja mietintöön on tästä jätetty yksi vastalause.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aittakumpu.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2023 vp

17.09 **Pekka Aittakumpu kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen kulttuurileikkauksista merkittävän moni näyttää kohdistuvan erityisesti suomalaiseen kirjallisuuteen ja lukemiseen — kirjallisuuteen ja lukemiseen, suomen kielen käyttämiseen, jotka ovat ääretömän tärkeitä tässä ajassa. Nyt jos koskaan tarvitaan vahvaa lukutaitoa ja myös medialukutaitoa. Mitä enemmän luemme, sitä paremmin monessa mielessä voimme. Lasten ja nuorten lukutaidosta on syystäkin oltu huolissaan: mitä paremmin lapset ja nuoret lukevat ja mitä enemmän he lukevat ja mitä enemmän heidän kanssaan luetaan, sitä paremmin he ihan tutkimusten mukaankin sitten pärjäävät niin kouluelämässä kuin harrastuksissa, myöhemmin työelämässä ja niin edelleen. Lukeminen todellakin kannattaa, ja sitä kannattaa myöskin tukea.

Hallitushan aikoo esimerkiksi leikata vähälevikkisestä kirjallisuudesta ja selkokirjallisuudesta ensi vuoden budjetin yhteydessä lähemmäs miljoona euroa, ja tähän on esimerkiksi lapsiasiavaltuutettu esittänyt syvän ja perustellun huolensa. Miten käy esimerkiksi selkokirjallisuudelle, miten vaikkapa vammaiset jatkossa saavat kirjastosta luettavaa, kun tästä hallitus leikkaa? Hallitus on aikeissa myös korottaa kirjallisuuden arvonlisäveroä 10 prosentista 14 prosenttiin, ja näin raju korotus tarkoittaisi, että Suomessa maksettaisiin jatkossa raskaimpia veroja koko Euroopassa kirjojen osalta.

Nyt tosiaan hallitus tässä esityksessä, joka meillä on käsillä, käytännössä leikkaa kirjailijoiden e-lainauskorvauksesta siirtämällä osan varatusta rahasta äänikirjojen lukijoille. [Mari-Leena Talvitie: Ei pidä paikkaansa!] Olin toivonut, että valiokunta muuttaisi esitystä siten, että äänikirjojen lukijat tämän rahasumman ulkopuolelle jätettäisiin ja e-lainauskorvaus tulisi vain kirjailijoiden ja kääntäjien käytettäväksi. Lukuharrastuksen ja suomalaisen kirjallisuuden kannalta tämä olisi ollut hyvin tärkeää, koska kirjallisuuden tekijät, kirjailijat, ovat tällä hetkellä tulokuopassa ja voisi sanoa, että ovat olleet jo pitkään, mutta entistä pahemmin esimerkiksi inflaatio on vaikuttanut ja, kuten tiedämme, muutenkin kirjojen ostaminen on vähentynyt, ja sitä kautta tämä e-lainauskorvaus olisi ollut tärkeää pitää kirjailijoilla.

Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen, joka sinänsä on hyvin tärkeä, tavoitteena on mahdollistaa kirjallisuuden tekijöille nykyistä lainauskorvausta vastaava korvaus kirjojen ja äänikirjojen sähköisessä muodossa tapahtuvasta kirjastokäytöstä. Tämä on hyvä asia, mutta tosiaan tähän on sitten jätetty vastalause, jossa oppositio, myöskin keskusta, on mukana sen takia, että näemme, että olisi ollut järkevää tehdä sellainen pykälämuutos tähän hallituksen esitykseen, että olisi poistettu nämä e-kirjojen lukijat lainauskorvauksen piiristä. Itse näen, että kirjailijoiden lainauskorvaus on hyvä pitää erillään äänikirjojen lukijoiden tulonmuodostuksesta. Lukijoiden korvausta ilman muuta voidaan kehittää, mutta se pitäisi tehdä erillisenä, omana toimenaan.

Tuosta oppositiopuolueiden vastalauseesta lainaan yhden kohdan, jossa todetaan: ”Lainauskorvaus on perinteisesti ollut kirjallisuuden tekijöille tärkeä toimeentulon lähde, joka mahdollistaa sen, että kirjallisuuden tekijät voivat elättää itsensä luovalla työllään ja kirjoittaa yhä uusia teoksia. Myös uuden korvauksen tarkoituksena on lainauskorvauksen taapaa korvata tekijöille tulonmenetystä kirjallisuuden sähköisestä kirjastokäytöstä.”

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

17.13 **Veronika Honkasalo vas:** Arvoisa puhemies! Tulen kannattamaan tästä asiasta tehtyä vastalauseita. Ensinnäkin tekijänoikeuslain muutos on merkittävä ja hieno asia. To-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2023 vp

della tarvitsemme tämän uuden korvauksen, koska se mahdollistaa tekijöille eli kirjailijoille ja kääntäjille nykyistä lainauskorvausta vastaavan korvauksen kirjojen ja äänikirjojen sähköisessä muodossa tapahtuvasta kirjastokäytöstä. On siis aika päivittää lainsäädäntö tähän päivään.

Suurin väentö asian käsittelyssä käytiin siitä, pitäisikö myös äänikirjojen lukijat ulottaa hallituksen esityksen mukaisesti lainauskorvauksen piiriin. Jätimme yhdessä SDP:n, vihreiden ja keskustan kanssa mietintöön vastalauseen siitä, että äänikirjojen lukijoita ei uloteta lainauskorvauksen piiriin. Tähän tulokseen tulin itse, kun kuulimme asiassa kenttää ja asiantuntijoita hyvin laajasti. On totta, että lukijat ovat äänikirjojen synnyssä tärkeä asia ja äänikirjojen lukeminen vaatii vahvaa ammattitaitoa. Kirjallisuuden tekijät ja äänikirjan lukijat eivät kuitenkaan ole keskenään samassa ja täysin rinnastettavassa asemassa kirjojen synnyssä. Kirjailija tekee kirjaansa keskimäärin kahdesta kolmeen vuotta. Äänikirjan lukija ei osallistu sisällön tuottamiseen, vaan hän on esittävä taiteilija, jolla on erilainen juridinen asema tekijän kanssa. Kirjan tekijä on yksiselitteisesti kirjailija ja käännösteosten osalta myös kääntäjä. Äänikirjojen lukijoiden ulottaminen tekijöiden kanssa samalle viivalle lainauskorvauksissa on siis epäloogista ja epäreilua, koska tekijä ja esittävä taiteilija eivät nauti samanlaista lain tuomaa suojaa ja heidän työpanoksensa on hyvin erilainen. Uuden edunsaajaryhmän tuominen korvauksen piiriin on siksikin epäreilua, että korvauspottia ei kasvatettu.

Pidemmillä aikavälillä on myös laajemmin kehitettävä kirjailijoiden toimeentuloa, johon loven on aiheuttanut myös äänikirjojen kasvava myynti. Äänikirjojen keskimääräinen maksettu palkkioprosentti on selvästi matalampi kuin painetun kirjan. Myös hallituksen ajama kirjojen arvonnalisäveron nosto kiihdyttää painetun kirjan myynnin laskua ja vaikeuttaa näin samalla kirjailijoiden toimeentuloa. Hallitus nostaa kirjojen arvonnalisäveroa 10 prosentista 14 prosenttiin, minkä seurauksena valtio saa kirjailijan työstä enemmän kuin kirjailija itse. On vaikea ymmärtää, miten tätä voi perustella.

Se, mikä minua prosessissa erityisesti harmittaa, on se, että eduskunta on ollut aina tämän syksyn alkuun asti yhdessä sitä mieltä, että e-lainauskorvaus koskee nimenomaan kirjailijoita ja kääntäjiä. Emme missään vaiheessa saaneet valiokunnassa painavia perusteluita sille, miksi lukijat ihan loppuvaiheessa liitettiin mukaan lakiesitykseen, vaikka itse korvauspotti ei nouse. Minusta lainvalmistelu ei tältä osin ollut niin laadukasta kuin sen pitäisi olla. Osittain hätäisen ja huonon lainvalmistelun vuoksi luotiin myös ihan turhaa ja surullista eripuraa taiteen kentälle.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eloranta.

17.17 **Eeva-Johanna Eloranta sd:** Arvoisa puhemies! Viime vaalikaudella valtiovarainvaliokunnan sivistysjaosto kiinnitti huomiota kirjallisuuden e-aineistojen lainauskorvauksen puuttumiseen. Voimassa olevan tekijänoikeuslain mukaisesti Suomessa lainauskorvausta maksetaan ainoastaan fyysisistä lainoista mutta ei äänikirjoista eikä e-kirjojen lainoista. Joulukuussa 2021 eduskunta edellytti valtiovarainvaliokunnan sivistysjaoston esittämän lausuman mukaan, että paitsi että lainauskorvausmäärärahan tasoa tulisi korottaa vastaamaan pohjoismaista korvaustasoa — tähän nyt ei ole vielä toteutumassa — myöskin e-kirjojen ja äänikirjojen lainaaminen saatetaan mahdollisimman pian lainauskorvauksen piiriin e-aineistojen kaupallisen markkinan toimintaa vaarantamatta. Eliikkä tämä on eduskunnan lausuma, eduskunnan päätös.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2023 vp

Viime vaalikauden lopulla e-aineistojen lainauskorvausta varten myönnetty miljoona euroa on mahdollistanut sen, että myös e-kirjojen ja äänikirjojen lainoista on voitu maksaa lainauskorvaukset jo nyt. Tässä ensi vaiheessa, kun lakiesitys oli vielä valmistelussa, on korvaukset maksettu väliaikaisella menettelyllä.

Arvoisa puhemies! Tässä nyt käsiteltävässä hallituksen esityksessä on siis kyse lainsäädännön saattamisesta noudattamaan eduskunnan tahtotilaa eli että kirjailijat saavat lainauskorvauksen myös silloin, kun kirjastosta lainataan e-kirjoja tai e-äänikirjoja. E-aineistojen lainauskorvauksella siis varmistetaan, että kirjailijat pidetään mukana arvoketjussa silloin, kun äänikirjoja kuunnellaan tai e-kirjoja lainataan kirjastosta.

Ihmetys on ollut kuitenkin melkoinen, kun lakiesitykseen on yllättäen ilman mitään laajempaa keskustelua otettu mukaan myös äänikirjan lukijat. Tekijänoikeuslakiin kirjattavan korvausoikeuden on oltava oikeudenmukainen ja pitävästi perusteltavissa. Uudelle edunsaajaryhmälle eli äänikirjan lukijoille esitetty korvausoikeus poikkeaa kirjastokäytön korvaamisen aiemmasta käytännöstä. Kirjallisuuden tekijät ja äänikirjan lukijat eivät ole keskenään samassa asemassa äänikirjan lukijoiden eritasoisen työpanoksen ja tästä johtuvan erilaisen tekijänoikeudellisen aseman sekä erilaisen ansaintamallin vuoksi. Uuden edunsaajaryhmän eli äänikirjan lukijoiden korvausoikeudelle ei ole esitetty pitäviä perusteita. OKM:ssä viime vaalikaudella tehdyssä e-aineistojen kirjastokäytön korvaamista koskevassa selvityksessä äänikirjojen lukijoita ei ole esitetty korvauksen piiriin.

Äänikirjan lukijalla on oma roolinsa äänikirjan valmistumisessa, mutta äänikirjan lukijan työpanos ei ole samaistettavissa kirjan kirjoittajan tai kääntäjän työpanokseen, sillä lukija ei osallistu sisällön tuottamiseen. Kirjan kirjoittajalla on tekijänoikeus teokseensa, ja kirjan kääntäjällä on itsenäinen tekijänoikeus jälkiperäisteokseensa. Teoksen äänikirjaksi lukeva henkilö on tekijänoikeuslain mukainen esittävä taiteilija, eli äänikirjan lukijan panos nautti lähioikeussuojaa. Näin myös tekijänoikeusneuvosto on lausuntokäytännössään todennut. Onkin epäjohdonmukaista, jos äänikirjan lukijan suullinen esitys, jolle ei ole asetettu vastaavia omaperäisyysvaatimuksia, asetetaan saman korvauksen piiriin kuin kirjailijan tai kääntäjän itsenäinen ja omaperäinen henkisen luomistyön tulos. Lakiehdotus ei eritele riittävän selkeästi lukijan ja kirjailijan erilaista tekijänoikeudellista asemaa.

Lainauskorvauksen tarkoitus on korvata teosten vastikkeettomasta kirjastokäytöstä aiheutuvaa tulonmenetystä tekijälle. Lisäksi lainauskorvaus on perinteisesti ollut kirjallisuuden tekijöille tärkeä toimeentulon lähde, joka mahdollistaa sen, että kirjallisuuden tekijät voivat elättää itsensä luovalla työllään ja kirjoittaa yhä uusia teoksia. Myös uuden korvauksen tarkoituksena on lainauskorvauksen tapaan korvata tekijöille tulonmenetystä kirjallisuuden sähköisestä kirjastokäytöstä. E-äänikirjojen suosio kaupallisissa palveluissa ei ole peruste uuden, kirjastokäyttöön pohjautuvan korvausoikeuden luomiselle äänikirjojen lukijoille.

Äänikirjan lukijat saavat palkkion teosten lukemiseen käyttämästään ajasta, joka ei ole verrattavissa teosten kirjoittajien työmääriin. Näyttelijöiden keskimääräinen palkkio äänikirjan lukemisesta on 90—120 euroa tunnilta. Äänikirjan lukijan palkkio muodostuu yhden kirjan osalta noin 10—20 tunnista kirjan pituudesta riippuen. Korvauksiin sisältyy myös äänitystä edeltävä valmistautumistyö. Suomen Kirjailijaliiton tulotutkimuksen mukaan kaunokirjailijan vuotuinen mediaaniansio kirjailijan työstä on 1 713 euroa. Suomen tietokirjailijat ry:n vuonna 2023 toteutetun tulotutkimuksen mukaan mediaaniansio tietokirjallisuuden kirjoittamisesta on 606 euroa. Kirjailija käyttää kirjan kirjoittamiseen keskimäärin yhdestä kolmeen vuotta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2023 vp

Lopuksi, jos puhemies vielä sallii, siteeraan kirjallisuuskummiani, tietokirjailija Markus Hotakaista: ”Lainauskorvauksen laajentaminen äänikirjan lukijoihin ei ole perusteltua, koska silloin kirjantekijän ansiot jäävät entistä pahemmin jälkeen lukijan palkkioista, jotka jo nyt ovat selvästi paremmat. Esimerkiksi viime vuonna ilmestyneen Tähtitieteen naiset -teoksen äänikirjaversiosta sain tekijänpalkkiota 21,77 euroa, kun äänikirjan lukija saa 90—120 euroa valmiilta äänitetunnilta. Kyseisen teoksen äänikirjaversio kesto on hieman yli 10 tuntia, joten lukijan palkkio on ollut 1 000 euron luokkaa.”

Edellä olevan perusteella esitän, että lakiehdotus hyväksytään vastalauseen mukaisesti muutettuna eli niin, että 38 a §:stä poistetaan kirjallisen teoksen suullista esittäjää koskevat maininnat.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hiltunen.

17.23 **Pia Hiltunen sd:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Jätimme sivistysvaliokunnan mietintöön oppositiopuolueiden yhteisen vastalauseen, sillä valiokunnan lausumien lisäksi näimme suurimmaksi ongelmaksi äänikirjojen lukijoiden ottamisen korvauksen piiriin. Vastalauseessa esitimme lukijoiden poistamista laista.

Tekijänoikeuslakiin kirjattavan korvausoikeuden on oltava oikeudenmukainen ja pitävästi perusteltavissa. Uudelle edunsaajaryhmälle eli äänikirjan lukijoille esitetty korvausoikeus poikkeaa kirjastokäytön korvaamisen aiemmasta käytännöstä. Kirjallisuuden tekijät ja äänikirjan lukijat eivät ole keskenään samassa asemassa äänikirjan lukijoiden eritasoisen työpanoksen ja tästä johtuvan erilaisen tekijänoikeudellisen aseman sekä erilaisen ansaintamallin vuoksi. Äänikirjan lukijalla on oma roolinsa äänikirjan valmistuksessa, mutta lukijan työpanos ei ole samaistettavissa kirjan kirjoittajan tai kääntäjän työpanokseen, sillä hän ei osallistu sisällön tuottamiseen. Teoksen äänikirjaksi lukeva henkilö on tekijänoikeuslain mukainen esittävä taiteilija, kun hän esittää kirjallisen teoksen. Näin ollen äänikirjan lukijan panos nauttii lähioikeussuojaa.

Arvoisa rouva puhemies! Lainauskorvauksen tarkoitus on korvata teoksen vastikkeettomasta kirjastokäytöstä aiheutuvaa tulonmenetystä tekijälle. Lisäksi lainauskorvaus on perinteisesti ollut kirjallisuuden tekijöille tärkeä toimeentulon lähde, joka mahdollistaa sen, että kirjallisuuden tekijät voivat elättää itsensä luovalla työllään.

Hyvä rouva puhemies! Myös uuden korvauksen tarkoituksena on lainauskorvauksen tapaan korvata tekijöille tulonmenetystä kirjallisuuden sähköisestä kirjastokäytöstä. Äänikirjan lukijat saavat palkkion teosten lukemiseen käyttämästään ajasta, joka ei ole verrattavissa kirjailijoiden työhön ja toimeentulon muodostumiseen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

17.25 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Tässä kohtaa on käsiteltävästä päätöksestä syytä sekä iloita että valitettavasti olla myös huolissaan.

E-kirjat ja e-äänikirjat ovat kasvattaneet hurjasti suosiotaan. On upeaa, että kirjallisuus on entistä enemmän kaikkien saatavilla. Äänikirjaa voi kuunnella työmatkalla, hiihtoladulla, laiturin nokassa, lapset autokyydissä tai bussimatkalla. Näin ollen myös tekijöille maksettavien korvauskäytäntöjen on oltava ajassa kiinni myös kirjastojen lainojen osalta. E-kirjat mahdollistavat esimerkiksi monipuoliset ja ajantasaiset sekä kustannuksiltaan tehokkaat oppimateriaalit. Kirjan voi ladata mukaan melkein missä ja milloin vain, valaistuksen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2023 vp

ja kirjainkoonkin saa itselleen sopivaksi. Hieman aiheen vierestä pidän yhä paperikirjoja järkevänä oppilaille, mutta se on toinen keskustelu.

Kirjastolainauksen perusteella kirjailijoiden on ollut mahdollista saada lainauskorvauksia, jotka ovat merkittäviä kirjailijoiden toimeentulon kannalta. Lainauskorvauksen tarkoitus on korvata teosten vastikkeettomasta kirjastokäytöstä aiheutuvaa tulonmenetystä. Sivistysvaliokunta sai valmiiksi mietintönsä, jossa viime kaudella käynnistetty e-lainauskorvaus saadaan lakiin. Teimme myös lausuman, että myös verkkokirjahyllyt huomioitaisiin korvauksessa jatkossa. Tämä olisi mahdollista, sillä varattua rahoitusta jäi kuluvanakin vuonna jakamatta.

Oppositiossa otimme yhteisesti kantaa, että äänikirjan lukijoiden osalta korvausjärjestelmän tulisi olla erillinen eli poistaa se tästä esityksestä. Tämän esityksen hävisimme valiokunnassa, mutta nyt kannatan edustaja Elorannan tekemää vastalauseen mukaista lainmuutosta.

Merkille pantavaa on, että myös moni hallituspuolueen kansanedustaja, samoin moni äänikirjojen lukija, ääninäyttelijä, on kyseenalaistanut ja hämmästellyt tätä esitystä. Kirjailijat ja kääntäjät ja äänikirjan lukijat eivät ole keskenään samassa asemassa äänikirjan lukijoiden erisuuruisen työpanoksen ja tästä johtuvan erilaisen tekijänoikeudellisen aseman sekä ansaintamallin vuoksi.

Kirjailijoiden näkökulma on se, että lainauskorvaukset kuuluvat kirjailijoille. Tämä nyt eduskuntaan pikaisiin muutoksiin tuotu lakiesitys on huolestuttava ovenavaus sille, että tekijänoikeudet ja lähioikeudet rinnastetaan. Esittäjille kuuluvat lähioikeudet, eivät teoksen tekijän tekijänoikeudet. Lähioikeudet suojaavat luovan työn aineistoja, jotka eivät saa suoraan suojaa tekijänoikeudesta. Tämä koskee esimerkiksi esittävien taiteilijoiden työtä. Äänikirjojen lukeminen on ammattitaitoa vaativaa työtä, josta tulee maksaa sen mukainen korvaus, eli palkkioiden suuruuteen kritiikki tätä lakiesitystä kohtaan ei kohdennu. Voidaan olettaa, että yhä useampi kirjailija ryhtyy jatkossa myös äänikirjan lukijaksi, koska siitä voi jo nykyään ja myös tämän päätöksen myötä entisestään vahvistuen saada potentiaalisesti enemmän rahaa kuin kirjan kirjoittamisesta.

Arvoisa puhemies! Kirjailijoiden ja kulttuurin tukeminen ylipäänsä on äärimmäisen tärkeää, kun mietitään suomalaisten jatkuvasti heikkenevää lukutaitoa. Kuntien säästäessä osuu myös kirjastotoiminta usein säästölistalle, siksi onkin erittäin huono valinta, että budjettiesityksessään hallitus esittää leikkausta myös vähälevikkisen kirjallisuuden ostotukseen. Tukea saavien lista on koottu tiedonjulkistamisen neuvottelukunnan, Selkokeskuksen ja valtion kirjallisuustoimikunnan ehdotusten perusteella ja on ollut monelle tulokaskirjailijalle ponnahduslauta. Toivon, että kirjallisuuteen voidaan jatkossa panostaa enemmän.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

17.30 Markku Siponen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tekijänoikeuslakiin kirjattavan korvausoikeuden on oltava oikeudenmukainen ja pitävästi perusteltavissa. Uudelle edunsaajaryhmälle eli äänikirjan lukijoille esitetty korvausoikeus poikkeaa kirjastokäytön korvaamisen aiemmasta käytännöstä. Kirjallisuuden tekijät ja äänikirjan lukijat eivät ole keskenään samassa asemassa äänikirjan lukijoiden eritasoisen työpanoksen ja tästä johtuvan erilaisen tekijänoikeudellisen aseman sekä erilaisen ansaintamallin vuoksi. Uuden edunsaajaryhmän eli äänikirjan lukijoiden korvausoikeudelle ei ole esitetty pitäviä perusteluita.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2023 vp

OKM:ssä viime vaalikaudella tehdyssä e-aineistojen kirjastokäytön korvaamista koskevassa selvityksessäkin äänikirjojen lukijoita ei esitetty korvauksen piiriin.

Äänikirjan lukijalla on oma tärkeä roolinsa äänikirjan valmistumisessa, mutta äänikirjan lukijan työpanos ei ole samaistettavissa kirjan kirjoittajan tai kääntäjän työpanokseen, sillä lukija ei osallistu sisällön tuottamiseen. Kirjan kirjoittajalla on tekijänoikeus teokseensa, ja kirjan kääntäjällä on itsenäinen tekijänoikeus jälkiperaisteokseensa. Teoksen äänikirjaksi lukeva henkilö on tekijänoikeuslain mukaan esittävä taiteilija, kun hän esittää kirjallisen teoksen. Lakiehdotus ei erittele riittävän selkeästi lukijan ja kirjailijan erilaista tekijänoikeudellista asemaa.

Lainauskorvauksen tarkoitus on korvata teosten vastikkeettomasta kirjastokäytöstä aiheutuvaa tulonmenetystä tekijälle. Lisäksi lainauskorvaus on perinteisesti ollut kirjallisuuden tekijöille tärkeä toimeentulon lähde, joka mahdollistaa sen, että kirjallisuuden tekijät voivat elättää itsensä luovalla työllään ja kirjoittaa yhä uusia teoksia. Myös uuden korvauksen tarkoituksena on lainauskorvauksen tapaan korvata tekijöille tulonmenetystä kirjallisuuden sähköisestä kirjastokäytöstä. E-äänikirjojen suosio kaupallisissa palveluissa ei ole peruste uuden kirjastokäyttöön pohjautuvan korvausoikeuden luomiselle äänikirjojen lukijoille. Äänikirjan lukijat saavat palkkion teosten lukemiseen käyttämästään ajasta, joka ei ole verrattavissa teosten kirjoittajien työmääriin.

Arvoisa rouva puhemies! Edellä olevan perusteella kannatan, että lakiehdotus hyväksytään muutettuna täällä esitetyn vastalauseen mukaisesti. Ja valiokunnan lausumaehdotukset:

”Hallitus seuraa e-kirjojen ja e-äänikirjojen kirjastokäytön korvausta koskevien säännösten toimivuutta korvausoikeuden piirissä olevien eri oikeudenhaltijoiden kannalta ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin korvausoikeuden jatkokehittämiseksi.”

Ja lisäksi: ”Hallitus selvittää mahdollisuuden sisällyttää verkkokirjahyllyjen käyttäminen e-kirjojen ja e-äänikirjojen kirjastokäytön korvauksen piiriin.”

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohi.

17.33 **Markus Lohi kesk:** Arvoisa puhemies! Edellä edustaja Siponen käytti niin perusteellisen ja erinomaisen puheenvuoron, että siihen ei ole paljoa lisättävää. Totean kuitenkin, että kun kävin tässä edustaja Talvitienkin kanssa asiasta keskustelun, niin on varmasti tämänkin hallituksen esityksen osalta niin kuin yleensä kaikkien muidenkin osalta selvä, että asioilla on aina puolensa. Silti olisin taipuvainen ajattelemaan niin, että tässä ollaan nytten jakamassa kokonaisuudessaan sitä samaa pottia kirjojen kirjoittajien ja äänikirjojen lukijoiden kesken. Olen itse aika paljon äänikirjoja myös kuunnellut, tunnen myös niitä henkilöitä, jotka lukevat äänikirjoja, ja minulla on semmoinen käsitys, että he saavat — ja pitääkin saada — käyvän korvauksen siitä luovasta työstään, minkä he tekevät, kun lukevat niitä, mutta varsinainen taiteellinen teos, se luova teos, on nimenomaan se kirja, jota luetaan. Sen takia minusta on äärimmäisen tärkeää, että kun luodaan lainsäädäntöä, niin tässä maailmanajassa — kuten edellä edustaja Aittakumpu erittäin taitavasti puhui siitä, kuinka lukemisen merkitys on korostunut, koska yhä vähemmän luetaan, lainataan vähemmän kirjoja, lukutaito on heikentynyt — kyllä meidän pitäisi ennen muuta rakentaa mekanismia, jolla varmistamme, että nämä korvaukset menisivät oikeudenmukaisesti niiden kirjojen kirjoittajille, joista on sitten tehty e-kirjoja.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2023 vp

Sen takia, arvoisa puhemies, olen kyllä tukemassa tätä vastalauseetta, joka tähän on jätetty, ja hieman harmissanikin siitä, että tässä on syntynyt asetelma, jossa ovat nyt vähän niin kuin vastakkain äänikirjojen lukijat ja kirjailijat. Näin ei saisi olla. Puhutaan eri asioista. Tekijänoikeudet on tietenkin niillä, jotka ovat kirjan kirjoittaneet. Pitää olla muut mekanismit, joilla varmistetaan, että äänikirjan lukijat saavat aina kohtuullisen ja järkevän korvauksen siitä hienosta työstään, jota he omalta osaltaan tekevät ja joka on myös arvokas työ taiteellisesti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Talvitie.

17.35 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa rouva puhemies! Vaikka puhumme nyt tekijänoikeuslain muuttamisesta, olisi ehkä ollut selkeämpää, jos tämä hallituksen esitys olisi ollut korvaus e-kirjojen ja e-äänikirjojen kirjastokäytöstä. Näin ei kuitenkaan ole, joten puhumme tosiaan tekijänoikeuslain muuttamisesta. Lain tarkoituksena on mahdollistaa e-kirjoille ja e-äänikirjoille lainauskorvaus, eli kun kirjastosta tulevaisuudessa lainataan e-kirjoja tai e-äänikirjoja, niiden tekijöille, kirjailijoille ja lukijoille, maksetaan pieni lainauskorvaus. Tämän tahdon ja e-kirjojen uuden lakiesityksen taustalla on myös eduskunnan vuoden 2022 talousarvioesityksen käsittelyn yhteydessä hyväksymä lausuma, jossa eduskunta on edellyttänyt, että e-äänikirjojen ja e-kirjojen lainaaminen saatetaan mahdollisimman pian lainauskorvauksen piiriin e-aineistojen kaupallisen markkinan toimintaa vaarantamatta. Sivistysvaliokunta on myöskin aikaisemmin lausunnossaan 2022 kiirehtinyt kirjallisuuden e-aineistojen kirjastokäytön korvaamisen toteuttamista.

Kyseessä on tosiaan lakiesitys, jonka tueksi on ensi vuoden talousarvioesityksessä varattu miljoona euroa. Tälle vuodelle e-kirjoista on maksettu korvausta edellisen tiede- ja kulttuuriministeri Honkosen päätöksellä ilman lakipohjaa, ja rahaa tälle vuodelle on kulu- nut noin 560 000 euroa. Rahaa on jäänyt siis miljoonan euron määrärahasta noin 440 000 euroa, ja kyse on siirtomäärärahasta, joten se sille momentille ensi vuodelle lisätään, ja rahaa on näin ollen käytössä se vajaa puolitoista miljoonaa euroa.

Valiokunta kuuli eri asiantuntijoita, ja asiantuntijakuulemisissa laajasti on kannatettu e-aineiston kirjastokäytöstä maksettavan korvauksen lakisääteistämistä, mutta ehdotukset e-äänikirjojen lukijoiden oikeudesta korvaukseen ja korkeakoulukirjastoissa käytetyn verkkokirjahyllykäytön rajaamisesta korvauksen ulkopuolelle jakoivat asiantuntijoiden näkemyksiä. Kuitenkin hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta pitää tätä hallituksen esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena.

Jos ajatellaan suomalaista kirjastokäyttöä ja kirjojen käyttöä, kirjastot voivat ostaa min- kä tahansa kirjan ja laittaa sen sinne lainattavaksi ilman kirjailijan lupaa, mutta sitten tämä e-aineistokäyttö perustuu lisensointiin, eli jotta kirjastot voivat hankkia e-aineistoa, ne tarvitsevat oikeudenhaltijoilta käyttöluvut. Kustantajat tai välittäjät ovat sopineet kirjastojen kanssa korvauksesta ja käytön muista ehdoista, eli tekijöiden ja äänikirjan lukijoiden palk- kio riippuu heidän ja kustantajan välisistä oikeuksien luovutussopimuksista.

Valiokunta siis puoltaa, että hallituksen esityksen mukaisesti tämä e-äänikirjan lukijan oikeus ehdotettuun korvaukseen myös lakiin säädetään. Valiokunnan saaman selvityksen perusteella olisi arvioitavissa, että lukijoiden osuus tästä korvauksesta olisi noin 5—10 prosenttia ja kirjailijoiden korvaus noin 90—95 prosenttia. Näitä korvaustasoja ei ole kui-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2023 vp

tenkaan lainsäätäjän tarkoitus säätää, vaan niistä sitten oikeudenhaltijat sopivat keskenään, niin kuin tähänkin asti. — Kiitos, aika on täynnä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen poissa. — Edustaja Kettunen.

17.41 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Mietin, käytänpö puheenvuoron, mutta kun asia on niin tärkeä ja kun vastalauseeseen liittyviä puheenvuoroja on käytetty, niin haluan myös nostaa esille tämän, että kun tekijänoikeuslakiin kirjattavan korvausoikeuden on oltava ”oikeudenmukainen ja pitävästi perusteltavissa”, niin nythän käydään juurikin tätä keskustelua kirjallisuuden tekijöitten ja äänikirjan lukijoitten, jotka lukevat ääneen sen kirjan sitten äänikirjaksi, oikeuksista.

Käytän tämän puheenvuoron myös sen vuoksi, kun tästä on tullut hieman kansalaispaulautetta. Lainauskorvauksia on tavattu maksaa tekijöille kompensaaiona tulonmenetyksistä. Äänikirjan lukija on esittävä taiteilija, ei tekijä, ja hänen työtään suojaa lähioikeus, ei tekijänoikeus. Äänikirjan lukijat saavat hyvän kertakorvauksen erittäin rajatusta, tuntien mitaisesta, lukutyöstään. Kirjailija sen sijaan ei saa vaikkapa kustantamolta työstään palkkaa tai korvausta vaan vain myyntiin perustuvaa tekijänoikeustuloa. Kirjailija kirjoittaa kirjaa herkästi jopa useita vuosia, ja esimerkiksi kaunokirjalliseksi teokselle asetetaan taiteellisuus- ja omaperäisyysvaatimuksia. No, sitten tältä äänikirjan lukijalta ei edellytetä itsenäisyyttä eikä omaperäisyyttä. Kirjallisuuden tekijän ja esittäjän työpanoksia ei siis voi rinnastaa, eikä tekijän tai esittäjän rajaa tule näin sitten hämärtää.

Nämä asiat tulisi nyt pitää kirkkaana mielessä myös arvioitaessa, millaisia korvauksia kullekin tulisi jakaa ja mitä kautta ne olisi järjestettävä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

17.43 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kannatan tätä edustaja Elorannan tekemää vastalauseita. Niin kuin tuossa puheessa aiemmin sanoin, niin oli hieman harmillista se, että tähän lakiesitykseen lukijat lisättiin vasta ihan loppumetreillä. En itse näe tätä oikein laadukkaana lain valmisteluna siltä osin, koska myös ne vaikutusarvioinnit ja kuulemiskierrokset jäivät hyvin vähäisiksi. Tämä oli asia, joka voimakkaasti myös jakoi asiantuntijoita, ja tämä on jakanut myös taiteilijoita. On myös paljon kirjailijoita, jotka itse asiassa ovat nyt nousseet vastustamaan tätä hallituksen esitystä siitä, että lukijat tähän korvausoikeuteen lisätään.

Edustaja Talvitielle ehkä haluan vielä huomauttaa, että se, miksi näitä korvausmäärärahoja jäi yli, johtui siitä yksinkertaisesta syystä, että korkeakoulukirjastot eivät olleet tässä mukana. Kun nyt on sitten perusteltu tätä lukijoiden lisäämistä tähän korvausoikeuteen myös sillä, että koska rahoja jäi yli, päätettiin sitten lisätä uusi luovan alan ryhmä tänne lakiin mukaan, niin itse näen, että tämä ei millään tavalla ole kestävä perustelu. Toivoisin, että tällä tasolla me ei lakeja täällä eduskunnassa säädettäisi.

Tämä on harmillinen tapaus myös tämän koko prosessin myötä, sillä tätä e-lainauskorvausta tosiaan täällä eduskunnassa on yksimielisesti yli puoluerajojen jo hyvin pitkään toivottu ja sitä on myös odotettu. Niin kuin tässä mietinnössäkin kirjataan, niin oli nimenomaan tarkoitus, että se on yksinomaan kirjailijoille ja kääntäjille tarkoitettu. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Talvitie.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2023 vp

17.45 **Mari-Leena Talvitie kok:** Arvoisa puhemies! Pari asiaa vielä tuohon äskeiseen puheenvuoroon lisänä. Näen itse tärkeänä sen, että e-äänikirjoja ja e-kirjoja tulevaisuudessa voi lainata kirjastoista. Se markkina, mikä on näihin e-kirjoihin ja e-äänikirjoihin viimeisen kahden, kolmen, neljän vuoden aikana kehittynyt, on ollut valtavassa kasvussa, ja on totta varmasti, niin kuin olemme kuulleet, että siellä korvauksetkin ovat olleet huomattavan suuria. Mutta on myöskin tärkeää, että kaikilla suomalaisilla on mahdollisuus kuunnella e-äänikirjoja ja lainata e-kirjoja nimenomaan kirjastosta. Ja kyseessä on aito lainaus eli kahdeksi viikoksi tai vaikka neljäksi viikoksi, ja sitä e-aineistoa ei voi itselleen ladata. Ja näen, että sitä kautta on tosi tärkeää, että se eduskunnan edellyttämä tahtotila myöskin tämän hallituksen esityksen myötä tulee todeksi, että tulevaisuudessakin on e-äänikirjoja ja e-kirjoja kirjastokäytössä. Siinä on myöskin sekä lukijalla että sitten e-kirjan tekijällä eli kirjailijalla motivaatio hyväksyä nämä käytöt sinne kirjastoihin.

Sitten, mitä tulee tähän edustaja Honkasalon äskeiseen argumenttiin, niin hallitus ei ole kyllä perustellut sitä e-äänikirjojen saattamista tähän hallituksen esitykseen sillä, että ”koska rahaa oli”, vaan huoli on noussut syksyn aikana siitä, riittääkö raha kirjailijoille vai alenevatko kirjailijoiden saamat rahat, ja sillä on perusteltu ja tuotu esiin, että kyseessä on siirtomääräraha tältä vuodelta, se noin 440 000, joka menee ensi vuodelle, ja se on ensi vuodelle käytössä. Elikkä ensi vuonna käytössä ei ole vain se miljoona vaan vajaa puolitoista miljoonaa euroa. Eli faktat olivat oikein, mutta syy—seuraus-suhde toisinpäin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aittakumpu.

17.47 **Pekka Aittakumpu kesk:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä on käyty hyvää keskustelua kirjailijoiden asemasta ja tästä lainauskorvauksesta. Kyllähän se näin mielestäni selkeästi on, että olisi ilman muuta hyvä pitää tämä lainauskorvaus kirjailijoiden ja kääntäjien ja kirjan tekijöiden korvauksena ja pitää sitten erillään nämä e-kirjojen lukijat — jotka hekin tekevät omalla sarallaan todella tärkeää työtä ja, voi sanoa, myöskin hyvin luovaa työtä. Hyvin ammattitaitoisesti luetun äänikirjan kuunteleminen on ilo sellaiselle, joka sitä harrastaa.

Mutta ylipäätään tästä lainauskorvauksesta. Asiahan on sillä tavalla, että Suomessa tämä lainauskorvauksen taso myöskin näitten fyysisten kirjojen osalta on varsin matala. Voisi olla paikallaan jossain vaiheessa, että nämä lainauskorvaukset niin fyysisten kuin näitten e-kirjojen osalta ja äänikirjojen osalta saataisiin sidottua jonkinlaiseen indeksiin niin, että kun kuluttajahinnat esimerkiksi nousevat, niin myöskin kirjailija sitten saisi siitä sen kohtuullisemman korvauksen.

Haluan vielä tähän esiin nostaa, että kun Suomen Kirjailijaliitto myöskin otti kantaa tähän hallituksen esitykseen, niin Kirjailijaliitto totesi, että ääninäyttelijälle eli esittäväälle taiteilijalle maksetaan lukemisesta kuitenkin asianmukainen tuntiperustainen korvaus, mihin kirjan myynti ei vaikuta. Kirjailija sen sijaan ei saa kirjoitustyöstään missään vaiheessa palkkaa/korvausta vaan ainoastaan myyntiin perustuvaa tekijänoikeustuloa. Kirjailijaliittokin vastusti tätä lainauskorvauksen ulottamista näiden äänikirjalukijoiden piiriin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohi.

17.49 **Markus Lohi kesk:** Arvoisa puhemies! Mehän elämme nyt tietynlaista murroskautta äänikirjojen ja kirjojen kuluttamisen suhteen. Näyttää siltä, että yhä enemmän kir-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2023 vp

joja kulutetaan e-kirjoina tai erityisesti äänikirjoina, ja se on johtamassa siihen, että on riski, että perinteisten painettujen kirjojen myynti laskee. Minulle on sellainen käsitys tullut — jos joku tietää paremmin, niin voi oikaista — että kun tehdään äänikirjoja, niin kyllä se äänikirjan lukija saa aina käyvän korvauksen siitä lukutyöstä, siitä omasta osuudestaan, mutta kirjailijan osalta tilanne ei välttämättä näin ole, jos sitä kirjaa ei kovin paljon kuluteta ja jos myynti varsinkin fyysisillä kappaleilla vähenee. Samantyyppinen murroshan meillä on ollut tässä muutaman kymmenen vuoden aikana tuolla musiikkipuolella. Jos ajatellaan, mitä oli 20 vuotta sitten, niin meidän kirjastoissammehan oli aika laajat musiikki-osastot. Nyt ne ovat kyllä supistuneet, on tapahtunut digitalisoitumista ja on tullut erilaisia tapoja hankkia sitä musiikkia verkon yli ja niin edelleen.

Tässä tilanteessa minusta olisi kyllä perusteltua, että me täällä erityisesti pitäisimme kärsiä niiden alkuperäisten teosten — kirjallisten, taiteellisten teosten — kirjailijoiden etua tässä tilanteessa, ja siksi olen myös edelleen tukemassa sitä vastalauseessa olevaa näkökulmaa, että ei oltaisi tuotu näiden äänikirjojen lukijoille tähän yhteyteen tätä korvausta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Haatainen.

17.51 Tuula Haatainen sd: Arvoisa puhemies! Tämä e-äänikirjojen lainaaminen ja tämä lainauskorvausasia on hyvä asia siltä osin, että tämä nyt etenee ja varmistaa sen, että näitä e-äänikirjoja myös saadaan.

Mutta tämän asian valmisteluhan lähti viime hallituskaudella liikkeelle, ja silloin erillinen selvitystyö asetettiin selvittämään sitä, miten tässä tulee edetä, ja tuossa raportissa tämä lainauskorvaus rajattiin selkeästi. Minä olen lukenut sen. Siellä lukee ihan selvästi: se suunnataan ja rajataan selkeästi vain kirjailijoille.

Nyt sitten valiokunta sai kuitenkin esityksen, niin kuin täällä on monessa puheenvuorossa todettu, jossa lainauskorvaus oli laajennettu koskemaan myös näiden äänikirjojen lukijoita. Nämä kaikki päätöksethän ovat täysin poliittisia, eli se on poliittinen päätös, että näin on päätetty tehdä, ja tämä on aiheuttanut nyt sen valtavan hämmennyksen. Minusta surullisinta tässä on, että tässä ovat vastakkain nyt lukijat ja nämä kirjailijat, ja tällainen kiista on käynnissä.

Minusta olisi ollut monella tapaa hallitumpaa ja turvallisempaa se, että olisi menty sen valmistelun pohjalta, mistä oli hyvä valmistelu tehty ja mistä oltiin kaikki ihan hyvässä yhteisymmärryksessä, näiden kirjailijoiden osalta ja sitten lukijoiden osuus olisi tehty erikseen — olisi välttytty tältä mylläkältä.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.